

Nederlanden.

TWEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van vrijdag 17 september.

Er zijn 101 leden tegenwoordig.

De heeren *Cogels* en de *Stassart* verontschuldigen zich de zittingen der kamer niet te kunnen bijwonen, de eerste wegens zijn verblijf in Zwitserland en Italië, de tweede wegens de ontvangene berigten over den verontrustenden staat van gezondheid zijner echtgenote.

Een aantal verzoekschriften ingekomen zijnde, uit onderscheidene steden, betrekkelijk de scheiding van het zuidelijk en noordelijk gedeelte des rijk, alsmede anderen, nopens de wijze waarop de kolonien van weldadigheid bestuurd worden en een ander van zekeren *de Garde*, die zich over een tegen hem uitgesproken vonnis beklagt, wordt op voorstel van den voorzitter, eene commissie benoemd, waaraan dezelve verzonden worden.

Eene aanmerking van den heer *Beelaerts*, dat men zich in deze buitengewone zitting met geene andere, dan tot de groote zaak betrekking hebbende verzoekschriften behoorde bezig te houden, en alle anderen, naar de volgende gewone zitting verzenden, wordt algemeen ondersteund en aangenomen.

De heer *van Sylzama* heeft het woord en zegt:

EDELMOGENDE HEEREN!

In den dwaalstroom van tot geen resultaat kunnende leiden consultaties en bemoeijingen, waarin wij ons bevinden, zij het mij vergund u edelmogende een voorstel te doen, strekkende om ons op dat standpunt te plaatsen, van waar wij, volgens mijn gevoelen, onze taak zullen moeten aanvangen, en hetwelk ons de leidraad zal in handen geven, waarnaar wij in het vervolg zullen kunnen handelen.

Uit de koninklijke boodschap is u edelmogenden gebleken, dat er in een deel des rijk oproer bestaat, gekenmerkt door brandstichting en plundering, en dat alzoo rust en orde zijn verbroken;

Dat het gezag en de wet niet meer worden geëerbiedigd;

Dat u edelmogenden tot demping van dit oproer de middelen zult moeten helpen daarstellen, welke toereikend zijn, om rust en orde, het gezag en de wet niet alleen te herstellen, maar zoo mogelijk meer duurzaam te vestigen;

Dat het voornamelijk onderwerp onzer beraadslagingen zal zijn de vraag, of het heil des vaderlands kan worden bevorderd door eene wijziging der grondwet en zelfs door eene scheiding der gewesten, welke door verbonden en door die grondwet vereenigd zijn.

Dan edelmogende heeren, zullen wij zoodanige belangrijke middelen kunnen onderzoeken en helpen daarstellen, die berekend zijn om aan het doel te beantwoorden; zullen wij met grond kunnen antwoorden op de belangrijke vraagpunten, die het voornamelijk onderwerp onzer beraadslagingen zullen uitmaken; dan schijnt het mij hoogst noodzakelijk, dat wij vooraf met nauwkeurigheid den omvang kennen van het kwaad, tot wering waarvan de door ons mede daar te stellen dempingsmiddelen zullen moeten berekend zijn;

Dat wij vooraf weten, welke aanleiding de grondwet, dat met zoo veel wijsheid daargestelde rigtsnoer van alle onze handelingen, vermoedelijk kan hebben gegeven tot den bestaanden opstand, dat deselve daarom zoude behooren te worden veranderd.

Het is waar, wij weten waarschijnlijk eenige bijzonderheden van het voorgevallene; maar hoe weten wij dit? Helaas! niet anders dan door dagbladen, die sedert twee jaren niet opgehouden hebben oproer te prediken, onrust en tweedragt te stoken; die, gedreven, zoo zij voorgaven, door de verregaandste zucht voor eene vrije drukpers, aanleiding hebben gegeven tot het vernielen en vernietigen der werkplaatsen van anders denkende schrijvers, en alzoo de middelen doen wegnemen, die ons, althans bij vergelijking, den waren staat van zaken zouden hebben doen kennen. Dan genoeg: zeker is het, dat er oproer bestaat; dat ons het gewigtig vraagpunt over grondwet en scheiding is voorgesteld geworden; en dat wij alzoo de door mij hierboven aangehaalde kennis van zaken behooren te bezitten, vóór wij over de gewigtigste staatsbelangen onze meening kunnen uiten.

Deze kennis kunnen wij echter met geene zekerheid verkrijgen; dan door eene officiële mededeeling van het gouvernement zelve. En het is om dit een en ander, dat ik de vrijheid neme, u edelmogenden voor te stellen:

• Dat deze kamer den Koning eerbiedig zal verzoeken, dat het Zijne Majesteit moge behagen, de ministers te gelasten, ieder voor zoo veel hem kan aangaan, aan hoogstdenzelven een officieel en omstandig rapport in te dienen;

• Van de vermoedelijke redenen, welke tot dit oproer hebben aanleiding gegeven;

• Van al het voorafgegane aan de beroeringen en oproer, van het begin, den voortgang en de gevolgen, met openlegging zoo wel van personen als zaken, ten dezen aan het gouvernement bekend, tot op het doen van het rapport, met bijvoeging, welke middelen ter voorkoming men heeft aangewend, indien het waar is, gelijk de algemeene bekendheid zegt, dat men dagen te voren van het mogelijk ontstaan eens oproers onderrigt was, en eindelijk wat tot stuiting alrede is aangewend geworden;

• Dat Zijne Majesteit al verder moge goetvinden, dit rapport aan deze kamer te doen overleggen.

Alzoo toegerust, edelmogende heeren, maar ook dan alleen, zullen wij ons in staat bevinden, om te helpen daarstellen die middelen, welke geschikt kunnen zijn om rust en orde te herstellen, om het gezag en de wet te doen eerbiedigen, en om naar waarde te antwoorden op de aan ons voorgestelde vragen.

Ik gevoel wel, dat er zullen gevonden worden, dewelke een zoodanig officieel rapport niet zoo geheel oorbaar vinden; maar wanneer het de welvaart van een geheel rijk, van den besten der Koningen geldt, dan mag men geene bijzondere personen ontzien.

Ik wensch echter geenszins door mijn voorstel te vertragen het daarstellen van krachtdadige middelen ter betengeling van muitelingen en rebellen, maar ik wensch met die kennis van zaken, en met die voorzigtige beradenheid te handelen, welke het belang der zaak, de liefde voor het vaderland, en de gehechtheid aan Oranje mij kunnen inboezemen.

Ik ga zelfs verder, en verklaar openlijk, dat ik diep betreur, dat de krachtdadige herstelling van orde en wet zoo lang zijn uitgesteld geworden; en meen, dat dit nu reeds, en hoe langer hoe meer, den goeden geest zal verzwakken, en den ondergang van vele belangrijke en welgezinde ingezetenen naar zich zal slepen, die meer aanspraak schijnen te kunnen maken op de vaderlijke bescherming des governments, dan een hoop rebellen, die, om hunne gehechtheid aan de dynastie te bewijzen, de koninklijke aanspraak aan de staten generaal in hunne muitende stad hebben verbrand, zich zelve buiten de wet hebben gesteld, en het maatschappelijk verbond met voeten hebben getreden.

Er zijn omstandigheden, waarin weinig gesproken, nog minder onderhandeld, maar veel gedaan moet worden, en deze omstandigheden bestaan thans, is het dan niet om brandstichters en roovers te straffen, dan althans om weldenkenden te beschermen, en van de hernieuwing van zoodanige voor het geheele rijk ruineuse tooneelen, deugnieten af te schrikken.

Dat dan de dag van uitvoering van onherroepelijke, maar daarom niet minder welberadene en energieke maatregelen, tot stuiting van den opstand, spoedig aanbreke, opdat, na dat de rust en orde zullen zijn hersteld, na dat de onderwerping aan wet en wettig gezag weder zal hebben plaats gegrepen, nadat de hoon der nederlandsche vlag aangedaan, zal zijn uitgewischt, wij met gepasten spoed; met kalme, maar vooraf met vrijheid, zonder eenig mandaat als dat hij de grondwet voorgeschreven, over slands dierbaarste belangen zullen kunnen raadplegen; hetgeen mij onmogelijk schijnt, zoo lang een oproerig gedeelte der bevolking gereed staat, om aan den eenen kant onhebbelijke eischen met de bajonet te ondersteunen, en aan den anderen kant, het zwak gemoed schrik aan te jagen, opdat men, bevreesd voor goed en bloed, niet naar de inspraak van zijn geweten zoude durven handelen.

Ik heb het voorstel op het bureau nedergelegd, en verzocht de verzending naar de sectien; hetzelfde, met vertrouwen op de goede bedoeling, aan de vaderlandsliefde dezer vergadering aanbevelende.

Dit door den heer *van Dam, van Istelt*, met geheel zijn hart, ondersteunde voorstel, wordt naar de afdeelingen verzonden. Deze spreker betoont tevens zijne verwondering, over de in de dagbladen der zoogenaamde factie gedane uitdrukking, dat de minister van binnenlandsche zaken, aan de leden der deputatie bewezen had, een waar *belgisch* hart te hebben, en vraagt dat de minister zich daaromtrent verantwoorde, daar, wanneer dit inderdaad waar is, de heer *la Coste* vergeten heeft, dat hij raadsman en minister van den Koning en aan de natie verantwoordelijk is! Want er bestaat wel in den eigenlijken zin geene ministerieel verantwoordelijkheid, maar zoolang de afwezige mi-

ministers zich niet hebben geregtvaardigd, zijn zij bij de natie verantwoordelijk, de toestand van het land is ons onbekend, zegt hij, doch rondheid, kalmte en bedaardheid, maakt tevens kracht, ernst en volharding, is de plicht van het gouvernement en de staten-generaal.

Een voorstel van den heer van Alphen, om het adres van antwoord aan Z. M. in het openbaar in overweging te nemen, geen gevolg gehad hebbende, wordt de vergadering gescheiden en in geheim comité veranderd.

De beraadslagingen in het ten twee ure gescheiden geheim comité niet afgeloopen zijnde, zullen de leden zich aanstaanden zondag, in de afdeelingen verder daarmede bezig houden.

BRUSSEL, 16 September.

Gisteren morgen zijn de burgerlijke gardes tegen 9 ure bijeengeroepen, ten einde vier afgevaardigden uit elke sectie naar den raad van veiligheid en den staf te zenden, om te zorgen voor de in de tegenwoordige omstandigheden te nemene maatregelen.

De vergadering was om half twaalf bijeengekomen; zij was eenstemmig van gevoelen, dat de aanspraak van den troon eene smartelijken indruk en eene gisting had te weeg gebracht, waarvan het van belang was de gevolgen te voorkomen; diensgevolge hooft de commissie van openbare veiligheid een ontwerp van adres aan de afgevaardigden der zuidelijke provincien des koninkrijks aan, om, bij een nauwkeurig verbaal der daadzaken, van de geheele bevolking van Brussel voortkomende, te protesteren tegen het verslag van die daadzaken, in de aanspraak van den troon vervat, en om aan de afgevaardigden de pligten te herinneren, welke de tegenwoordige staat van zaken hun oplegt. De zitting werd openbaar gemaakt. — Het adres werd voorgelezen. — De afgevaardigden van iedere sectie werden uitgenoodigd, om persoonlijk hun gevoelen te zeggen. Alstoen vroeg een lid van de vergadering het woord, wegens eene voorloopige vraag, strekkende om te weten, of het niet voegzaam zou zijn, om in het adres de vermelding te plaatsen van de aanstaande oprigting van een provisioneel bestuur, bij gebrek aan het spoedig verkrijgen van regt. Hierover ontstond eene levendige discussie: een afgevaardigde van de tweede sectie bevoerde in tegendeel, dat het adres onvoegzaam en ontijdig was: toen het woord aan de afgevaardigden der 5de sectie gegeven werd, zeide een onder hen, dat hij geloofde, even als de eerste stem-uitbrenger, dat alle soort van adres, hetwelk voorbarige regterlijke bevelen of verzoeken aan onze afgevaardigden behelsde, door geene daad geregtvaardigd werd, maar dat hij desniettemin van gevoelen was, dat er een adres noodig was, om de aanspraak van den troon onnatuurlijke daden te herstellen, en aan onze vertegenwoordigers de maatregelen aan te duiden, om aan den Koning onmiddellijk de verkrijging van het herstel der openbare rust te verzoeken. Dit gevoelen vereenigde de stemmen der vergadering, en er werd met eenparigheid van stemmen besloten, dat er een adres in dien zin zou worden opgemaakt. Vervolgens hield men zich met het door de commissie van veiligheid voorgedragen ontwerp bezig, en men werd het eens, dat het voornaamste doel, dat namelijk, van de te nemene heilzame maatregelen aan te duiden, daarin niet gevonden werd.

Er werd eene commissie tot de redactie van hetzelfde benoemd, bestaande uit een lid van elke sectie, ten einde zichte vereenigen met de commissie van den raad der burgerlijke garde, die het eerste opstel gemaakt had. Deze werd belast met de aanvulling der in het adres aangetoonde gaping, en om daarin zoodanige veranderingen te maken, als zij mogt noodzakelijk oordeelen.

Na eene beraadslaging van omtrent een uur, werd het adres definitief vastgesteld, en de zitting op nieuw openbaar gemaakt zijnde, werd dit ontwerp zonder discussie met eenparigheid van stemmen goedgekeurd.

Twee personen uit de vergadering werden belast om dit adres naar den Haag, aan de afgevaardigden der zuidelijke provincien, te brengen. Wij deelen hier dat stuk mede:

ADRES aan onze afgevaardigden by de staten-generaal

Mijne Heeren!

De aanspraak van de kroon aan de staten-generaal heeft, wel verre van de inwoners van Brussel te voldoen en gerust te stellen, de gisting en het misnoegen des volks tot het hoogste top punt doen stijgen. Die aanspraak, welke men met angstvalligheid verwachtte, schijnt te bewijzen, dat het gouvernement voortgaat deszelfs toestand in betrekking tot onze provincien en de noodzakelijkheid, om eindelijk, door een stelsel van vrijmoedigheid en opregtheid, de rust en het vertrouwen in dezelve terug te brengen, niet te begrijpen.

Rustig bloeide de staat door orde, handel en nijverheid. Ik hield mij bezig met de zorg om de lasten van het volk te verligten, en allengskens in het binnenlandsch bestuur de verbeteringen in te voeren, die de ondervinding had aangewezen; toen eensklaps te Brussel, en naar dat voorbeeld ook in sommige andere plaatsen des rijk, een oproer uitbarstte, gekenmerkt door tooneelen van brandstichting en plundering, waarvan de voorstel-

ling aan deze vergadering, voor mijn hart, voor het nationaal gevoel en voor de menschheid, te bedroevend zijn zoude.

»Onverwijd zijn alle maatregelen genomen, die van mij afhangen, om den voortgang van het kwaad te stuiten, de welmeenenden tegen de slechtgezinden te beschermen, en den ramp des burger-oorlogs van Nederland af te wenden.»

Ja, ongetwijfeld, mijne heeren, maar wie kan zich de verdienste van die maatregelen toeëigenen, waarvan het gouvernement zich zelve de eer schijnt toe te schrijven? behoort die verdienste niet aan de burgers, welke door eene administratie, die steeds vol argwaan tegen onafhankelijke en vrije mannen was, van de kracht der wapenen beroofd waren, terwijl zij hen aan eene garde zonder vastigheid overleverde, die op het eerste teeken van het gevaar verdween.

Is het voegzaam, om op die wijze de uitstekende diensten te erkennen, welke door de garde van Brussel bewezen zijn, welker ijver vol activiteit en aangekleefdheid, de huizen van zoo vele openbare amptenaren, en der paleizen van de prinsen, ja van den Koning zelve, voor brand en plundering bewaard hebben.

Een gedeelte van het garnizoen van Brussel, binnen weinige oogenblikken ontwapende zijnde, werd het andere aan de gronde van het verbitterd volk overgegeven, toen de getrouwe burgers aan de in hunne bewegingen verlaide soldaten, eene beschermende ondersteuning kwamen verleen, eene waarheid, welke het den prins van Oranje behaagd heeft te erkennen.

Gij hebt ook die daadzaken eervol geoordeeld, op welke eene levendige uitbarsting van vaderlandsliefde gevolgd is. Het betrekkelijk geluk, hetwelk de Belgen genoten, en slechts in het zweet hunns aanschijns bekwamen, was door grieven van allerlei aard verminderd, welker halstarrig door het gouvernement in stand gehouden aanwezig sedert lang het onderwerp van algemeene klagen was. Daar is een vaandel, dierbaar aan de herinneringen der te allen tijde op hunne regten nijverige Belgen, ten teeken van vereeniging opgestoken. Dit nationaal vaandel, gekozen, om iederen anderen tegen het regerend stamhuis gerigten standaard te doen verdwijnen, brengt hij, om de opruising der menigte tot bedaren te brengen. Hetzelve brengt de zwaar geschokte orde terug, maar doet tevens ook in aller harten eenen levendigen wensch tot bevrijding ontstaan. En hoe zouden edelmoedige burgers, die voor het zoo zeer, door de zorgeloosheid van een anti-belgisch ministerie, in gevaar gebracht (naatschappelijk aanwezig in de wapenen zijn gekomen, er niet op bedacht geweest zijn, om zich te bevrijden van talloze knevelarijen en onregtvaardigheden, welke zij, met een onvergelyklijk geduld, zeventien jaren lang verdragen hebben? Te vergeefs hebben driemaal honderd duizend petitionarissen de oorzaken van het algemeen misnoegen aangewezen. De regering was doof voor hunne ootmoedige klagen.

Inmiddels vindt de hoofdstad der provincien van het zuiden zich in het bezit van eene magt, welke onvoorziene omstandigheden haar in handen gesteld hebben. Andere steden, door een gevoel, hetwelk in alle harten leeft, geróerd, volgen den indruk, welke voortvloeit, niet uit eene misdadige zamenspanning, maar uit een vrijwillig en wettig begiusel. De regeringen van bijna alle andere steden nemen deel aan deze vaderlandsgezinde beweging. De eersten onder u, mijne heeren, te Brussel vereenigd, ondersteunen deze beweging door eene proclamatie, waarin zij, wel verre van hunne landgenooten af te vallen, op het voorbeeld, hun door de van den prins van Oranje benoemde commissie gegeven, verklaren, dat zij zich opregtelijk met hunne pogingen vereenigen, en Z. K. H. nadrukkelijk den wensch der Belgen voorhouden zullen tot eene afscheiding van het noorden en zuiden des koninkrijks, welke alleen een onvermijdelijk einde aan alle onregtvaardigheden en hatelijken voorkeur kan maken.

Zoodanig, mijne heeren, zijn de gebeurtenissen, welke het besluit zijn voorafgegaan, dat gij genomen hebt, om alsnog de kans eener bijeenkomst met uwe ambtgenooten in de noordelijke provincien te wagen, eene bijeenkomst, sedert zoo vele jaren noodlottig voor de zuidelijke provincien. Het betaamt ons niet, een besluit, een zeker in uwe wijsheid rijpelijk doordacht plan te beoordeelen; intusschen moeten wij u, te midden der groote gevaren, welke, en de stad Brussel, en ons geheel vaderland, bedreigen, de waarheid niet verzwijgen. De proclamatie des Konings, uwe afwezigheid, de aanspraak van Z. M. aan de staten-generaal, voorspellen ons eene treurige toekomst. Overal zijn onze vestingen door troepen bezet, of onze steden door troepen omringd, welke eene oorlogzuchtige houding hebben en welke zich eerder op geweld dan op goed regt schijnen te willen beroepen.

Terwijl gij, u aan al de vereichten eener beperkte wettigheid onderwerpende, de wapenen der redenering bezig, om onze zaak te verdedigen, groeijen de bataljons rondsom ons aan. De aanspraak van den troon zelve noodigt u, om dezelve niet in dezen staat te doen blijven. Zijn wij dan vijanden van eene minnelijke schikking? Zijn wij oproerige onderdanen, welke onverbiddelijk onder het juk moeten gekromd worden? Onze constitutionele en regtvaardige oogmerken zijn u bekend: met Holland op eenen voet van gelijkheid te leven, terwijl wij een zoo aanzienlijk gedeelte van den last van deszelfs schuld dragen, is de

eenige vordering dier dierste oproerigen, die men met zulk eenen ontzettenden toestel omringt. Een dergelijk stelsel van militaire omzetting, mijne heeren, moest noodwendig alle soorten van rampen over ons halen. Terwijl gij al de formaliteiten vervult, die hij de grondwet gevorderd worden, om het groote vraagstuk, dat gij naderhand, te zamen met in dubbelden getalle bijeengeropen afgevaardigden, zult hebben te beslissen, verkwijnen onze koophandel en nijverheid in een smartelijk ontteker.

Aanzienlijke steden, door de nabijheid verontrust van talrijke troepen, welke ontwerpen haar onbekend zijn, bevinden zich in eenen gedurigen staat van onrust en zullen de ellende en de wanhoop der ambachtslieden snellijk doen toenemen.

Zult gij, terwijl uwe tegenwoordigheid rondom den troon, denzelfden van alle veiligheid omringt, dulden, dat uwe medeburgers even gelijk gij, vrienden van de regten des vaderland, door u zelve aangemoedigd, om deze regten te verdedigen, aan even ontijdige als nuttelooze krijgs-maatregelen blootgesteld zijn? Zekerlijk hebt gij niet, om ons te verlaten en te bederven, bewilligd, om, in weerwil der gebeurtenissen, al de langzame en bij gevolg in onzen toestand aller pijnlijkste constitutionele wegen, in derzelve lange omwegen, te volgen; dat deze inwilgiging van uwe zijde, het land, welks lasthebbers gij zijt, ten minsten, die rust en dat vertrouwen aanbrengt, welke het zoo dringend noodig heeft.

Dit herstellend doel kan niet anders bereikt worden dan door dat gij onmiddellijk eenen geruststellenden en beslissenden maatregel van den troon weet te verwerven, welke het voor handel en nijverheid onvermijdelijk vertrouwen, mitsgaders rust en kalmte in de gemoederen onmiddellijk moet doen herleven; dat de vijandelijke betooningen, van welke wij omringd zijn, ophouden; dat de uit het noorden gekomen troepen, die ons omringen, naar hunne garnizoenen terug keeren. De rust zal hersteld worden en de schijn van eenen burger-oorlog, welchen het gouvernement vroest te zullen zien uitbarsten, zal van zelf verdwijnen.

Zoodanig zijn de wenschen, welke wij verlangen, dat gij aan den voet des troons zult brengen. Indien gij deze, in den tegenwoordigen crisis, onvermijdelijke waarborgen niet kunt bekomen, dan durven wij gelooven, mijne heeren, dat gij luide weigeren zult, de vijandige oogmerken en daden, welke den val onzes vaderlands ten gevolge moeten hebben, door uwe tegenwoordigheid in 's Gravenhage te vestigen.

(Hier volgen de ondertekeningen.)

Eene deputatie door den staf en de commissie van veiligheid gekozen, is dezen nacht naar 's Hage vertrokken, ten einde aan onze afgevaardigden dit belangrijk adres ter hand te stellen; waarin onze toestand op de duidelijkste en welsprekendste wijze wordt afgemaald.

Men houdt zich met ijver bezig om de burgers dat adres te doen aankleven; die aanklevingen zullen vervolgens aan onze afgevaardigden toegezonden worden.

Na het opheffen der zitting maakte de heer kommandant d'Hoogvorst aan de talrijke groepen, welke op de Grand' Place gevormd waren, het besluit bekend, dat zoo aanstonds genomen was: deze tijding heeft veel bijgedragen om de gemoederen te bedaren. De onmiddellijke afkondiging van het adres werd met eenparige stemmen aangenomen.

Gedurende dien tijd was, door eene menigte burgers van onderscheidene steden, die te Brussel waren bijeenvergaderd, een tweede meer bondig en duidelijk adres vastgesteld: honderden ondertekeningen waren daaronder geplaatst. Zie hier dat adres:

«De ondergeteekenden, inwoners van Brussel, Luik, Leuven, Luxemburg, Namen, Neufchateau, Aalst, St. Truyen, Roulers, Tirslemont, Jodoigne, Dinant, Thielt, enz.

Gezien de aanspraak van den troon en overwegende het van nu tot nu meer op handen zijnde gevaar van eenen burger-oorlog, de steeds toenemende benaauwdheid en verbittering der klassen van handels- en werklieden, smeeken de afgevaardigden om al hunne pogingen in het werk te stellen, ten einde, onverwijld, in het adres in antwoord op de aanspraak van den troon, of bij elke andere acte, het grondbeginsel der afscheiding van het zuiden en het noorden te doen heiligen, en tevens de onmiddellijke verwijdering der hollandsche troepen, in de belgische provincien gestationeerd, te eischen.

Indien hunne pogingen dat doel, het eenigste dat in staat is om den vrede in onze provincien te handhaven, niet bereiken, noodigen de ondergeteekende hunne afgevaardigden dringend uit om onder hen terug te komen, gelijk een groot aantal onder hen aanvankelijk de bedoeling daartoe hadden uitgedrukt.»

— Nog ziet het licht de volgende

PROCLAMATIE.

De staf der burgerwacht berigt de ingezetenen, dat de, in zeker opzigt, sedert de daarstelling en in bediening treding der commissie van openbare veiligheid, onbepaalde magt, welke de omstandigheden, de dringende behoefte, om de orde te handhaven en de eigendommen te beschermen, in handen van den staf geplaatst hadden, zich, tot eene eenvoudige uitvoerende

magt beperken, en dat de regelende en administratieve magt te genwoordig in handen der commissie van veiligheid is.

Brussel, den 14 september 1830.

De kommandant en chef der burgerwacht,
baron VANDERLINDEN d'HOOGVORST.
Ter ordonnantie van denzelfden,
de secretaris NICOLAY.

— Het aantal personen, die in hechtenis genomen zijn onder het vermoeden van fabrieken te hebben in brand gestoken, bedraagt reeds meer dan 60.

— Een persoon, die niet tot de zuidelijke provincien behoort, is gisteren op de hoendermarkt in hechtenis genomen, op het oogenblik dat hij volk zocht te bewegen, om hetzelfde tot onlusten aan te zetten: men had hem, naar het schijnt, aan het hoofd der bijeenkomsten of onder de aanstokers, reeds meermalen opgemerkt.

Van den 17.

De heer de Stassart is in den afgelopen nacht alhier aangekomen; hij heeft den volgenden brief aan de redacteurs van den *Courrier de la Sambre* gezonden:

De baron DE STASSART, afgevaardigde der provincie Namen, aan zyne medeburgers.

Waarde Medeburgers.

De te Brussel vereenigde afgevaardigden, ten laatste besloten hebbende, om zich naar den Haag te begeven, heb ik niet het geringste gearzeld, om hen te vergezellen, welke mijne persoonlijke denkwijze overigens ook is. Ik vleijde mij, of liever ik trachté mij te vleijen, dat de regering, wegens den waren toestand der zaken ingelicht, den eenigen geschikten maatregel zou nemen, en dat zij ons een ontwerp zou aanbieden, hetwelk de Belgen met al hunne wenschen inriepen, een ontwerp van wet dat eene vooruitziende staatkunde gebiedend vorderde. IJdele hoop! men bepaalt zich tot losse en ingewikkelde vragen voor te stellen, waarvan het onmogelijk is, zich een beslissend gevolg te beloven. In dezen staat van zaken, heb ik, geen nut van mijne tegenwoordigheid ter vergadering van de staten-generaal ziende, gemeend naar Brussel te moeten terug keeren, te meer daar ik verplicht was mijne zorg aan de gezondheid mijner echtgenoot te besteden, welke ik bij mijn vertrek zeer ongesteld had daargelaten.

Ik zal mij terug naar mijnen post spoeden, zoodra er eene duidelijke, klare en stellige wet, om de afscheiding der beide deelen des koninkrijks te bekomen, in deliberatie zal worden gebracht. Tot daartoe zie ik niet in, wat waarlijk Belgische afgevaardigden uitwerken kunnen.

Ik beschouw het als eenen pligt, waarde medeburgers, om u de redenen mede te delen, waarom ik 's Hage, den 15 deser heb verlaten, na de koninklijke zitting en de twee zittingen, die op dezelve gevolgd zijn, te hebben bijgewoond.

Ik maak van deze gelegenheid gebruik, om u de verzekering mijner algeheele verkleefdheid te vernieuwen.

Brussel, den 17 september.

De baron DE STASSART.

— De commissie van veiligheid, volgens de uitdrukkelijke woorden van hare lastgeving, belast met de handhaving van het grondbeginsel der afscheiding van het noorden en het zuiden, noodigt alle burgers uit, welke, omtrent deze nationale vraag, nuttige en vaderlandsgezinde bedoelingen hebben, om aan dezelve hunne memorien mede te delen, waarin onze staatkundige, commerciële en industriële belangen, onpartijdig zouden onderzocht worden.

Brussel, den 16 september 1830.

(Geteekend)

*Silvain van de Weyer, A. Gondobien,
Roupe, Ed. Felix de Morede, Moers*

Van den 18.

Burgers uit alle steden zijn in de zaal van Saint-Georges, onder den naam van *centrale vergadering*, bijeengekomen. Deze maatschappij is reeds zeer talrijk: zij heeft zich met de commissie van veiligheid in betrekking gesteld: elk lid kan aan de vergadering voorstellen doen, welke het gepast oordeelt, en, indien daartoe redenen zijn, benoemt het bureau eene commissie, om die voorstellen aan de commissie van veiligheid over te brengen, opdat deze er de spoedige uitvoering van gebiede.

Deze maatschappij kan, in de tegenwoordige omstandigheden, de grootste diensten bewijzen: zij zal, daar zij uit burgers van alle plaatsen der stad is zamengesteld, ten gevolge hebben, om den publieken geest te ondersteunen, aan den publieken geest den waren toestand der gemoederen of der zaken te kennen te geven; en die maatregelen te vorderen, welke noodzakelijk zijn om te gemoet te komen in de gevaren, die ons bedreigen.

— De heer Spitaels, kommandant der burgerlijke garde van Geraardsbergen, was aldaar, onder valsche voorgevens, in de kazerne geroepen, alwaar hij gebonden, ja sterk geboeid en

in het midden van een piquet bazaren op een paard geplaatst werd; men bragt hem als gevangene naar Gent. De dappere Geraardsbergers, te laat van deze onbegrijpelijke in hechtenisneming gewaarschuwde zijnde, hebben zich te vergeefs op weg begeven, om die troepen, ter zijner verlossing, te vervolgen.

IJPEREN, 14 September.

In deze stad is een adres aan den Koning in omloop; hetzelfde is met de achtenswaardigste onderteekeningen voorzien; zie hier den hoofdzakelijken inhoud van hetzelfde.

Sire! in de tegenwoordige crisis, meenen de ondergeteekende burgers der stad Ieperen, ten einde alle onlusten te voorkomen, elk ongeluk te verhinderen, en elke verkeerde uitlegging te vermijden, welke men van hun stilzwijgen mogt kunnen maken, met vertrouwen en eerbied aan U. M. te moeten verklaren, dat zij de zaak der belgische broeders omhelzen. Even als deze getuigen zij van hunne verkleefdheid aan het doorluchtig huis van Oranje, even als deze zweeren zij getrouw te blijven aan den doorluchtigen Monarch, die hen regcert; maar ook even als deze, smeeken zij u, Sire, om het koninkrijk te redden, hetzij door de zoo dikwijls blootgelegde grieven te herstellen, hetzij door even billijke voorwaarden voor de Hollanders als voor de Belgen, de noordelijke van de zuidelijke provincien af te scheiden, hetzij eindelijk door elken anderen maatregel aan te nemen, welke uwe wijsheid u zoude mogen aan de hand bieden, mits dat het middel tegen hunne rampen grondig zij, en hun de rust, het geluk en den voorspoed kunnen verschaffen. IJperen, den 12 september 1830.

Dit adres werd eerst aan den heer burgemeester aangeboden, die meende hetzelfde niet te moeten onderteekenen, aangezien er voor de leden der regering van IJperen geene grieven bestonden, welke herstelling behoefden.

MAASTRICHT, 17 September.

Het is onbegrijpelijk, dat de kamer haren tijd doorbrengt met adressen te maken, en op eene slaafsche wijze het reglement te volgen; als het vaderland in gevaar en alles, om zoo te spreken, in vlam en vlam staat; wanneer elk uur, ja elke minuut de verschrikkelijkste onheil kan medebrengen. De kamer is buitengewoon bijeengeroepen, alles moet derhalve buitengewoon zijn, een schielijk en beslissend besluit moet genomen worden. Complimenten, redevoringen en welsprekenheid komen hier niet te pas. Het voorstel van den heer Donker Curtius heeft zijne nuttige zijde, ten minsten zoo er niet eenen adder onder het gras schuilt. Zoo het mogelijk zijn, dat men aan de kamer de magt wilde benemen om op de Belgen los te gaan? zou het ministerie door dien verkeerden weg zich van alle verantwoordewilligen los maken? Dit was heden de vraag bij het lezen der Staats-Courant.

Wij hopen, dat het door de commissie te doene voorstel ten gevolge zal hebben, dat de hollandsche troepen naar hunne oude kantonnementen terug keeren, en dat op deze wijze Brussel, Luik en Leuven aan het burgerlijk leven mogen worden terug gegeven, tot dat men zich bepaaldelijk omtrent de ontworpen afscheiding zal verklaard hebben.

's HERTOGENBOSCH, 17 September.

Men ziet met leedwezen, de traagheid der werkzaamheden van de tweede kamer der staten-generaal. Het ware te wenschen, dat de leden, doordrongen van de modijelijke omstandigheden waarin wij ons ongelukkig bevinden, het besluit namen, de kamer permanent te verklaren, even als dit in soortgelijke gevallen in Frankrijk en andere landen heeft plaats gehad. (Byenkorf.)

Het is tot dusverre nog geheel onzeker, waar ter plaatse in eene der zuidelijke provincien de volgende zitting der staten-generaal zal geopend worden. Sommigen spreken van Antwerpen, anderen weder van Gent; doch dit schijnt zeker te zijn, dat het hof te 's Hage zal blijven; mitsgaders de onderscheidene ministerien of dertelver gedeelten, welke in andere jaren gewoon waren de staten-generaal te volgen.

Z. K. H. prins Frederik der Nederlanden bevindt zich weder in het hoofdkwartier te Antwerpen.

De nederlandsche bank heeft haar disconto tot op vier pct. verhoogd, ook is door haar besloten om provisioneel geene beleeningen noch op goederen noch op effecten meer aan te nemen.

De brabantse vlag wappert thans van het koninklijk paleis van Laken.

— Wij vernemen van goeder hand, zegt de *Catholique*, dat de achtbare heer de *Gerlache* niet alleen groote moeite gehad heeft om in 's Hage een logement te vinden, maar dat hij openlijk zwaar beleedigd is geworden; een ambtenaar bij de rekenkamer en een commies bij een ministerie zijn onbeschaamd genoeg geweest om den achtbaren afgevaardigden met scheld- en smaadwoorden te vervolgen, en op de volle straat door hunne gebaarden te bedreigen en eindigden met het roepen van *wag met de Gerlache*, ten einde het volk des te beter hunne bedoelingen zoude begrijpen en zich om hem scharen; dit geschreeuw is door de menigte herhaald geworden; ziedaar de veiligheid die onze afgevaardigden in den Haag genisten.

— De *Courier de la Sambre* meldt het navolgende: Wij vernemen, dat eene geheele compagnie militie met wapenen en uitrusting uit Tongeren gedeserteerd is; de meesten behooren tot de gemeente Gembloux en omstraken; volgens het *Journal de Verviers* zouden de desertien in het leger menigvuldig zijn; de belgische soldaten zouden met de hollandsche dikwerf twisten, vooral te Hasselt zou eene groote verdeeldheid onder hen bestaan, zoodanig, dat de belgische soldaten in geene de minste aanraking met hunne hollandsche wapenbroeders willen komen; de eerste verklaren openlijk hun gevoel en roepen *live de Potter! leve de vryheid!* Zij hebben mede te kennen gegeven, dat zij de wapenen zouden nederleggen, wanneer men hen immer bevel gaf om tegen hunne landgenooten op te trekken.

Helmond, 16 september 1830.

Aan de heeren redacteurs van den Noord-Brabander!

Mijne Heeren!

De stilzwijgendheid der Noord-Brabanders in de tegenwoordige tijdsomstandigheden zal de Belgen verwonderen; misschien zullen wij ons gaan verdenken, dewijl wij hun, bij het bezadigde petitioneren, zoo trouw de hand reikten.

Dat zij echter weten, dat onze gevoelens dezelfde zijn, als toen wij met hen eenparig de gansche en getrouwe uitvoering der grondwet vorderden en dat ook nu reeds uit onze provincie, in navolging van verscheidene zuidelijke steden, adressen of bescheidene smeekschriften aan Z. M. den Koning over het herstel van grieven zouden zijn ingezonden, indien niet eene vordering bij hunne vroeger gedane verzoeken ware gevoegd geworden, de scheiding namelijk tusschen de twee groote afdelingen des ryks, waarmede wij ons niet kunnen vereenigen, naardien dezelve niet gunstig voor vele provincien en zeer noodlottig voor Noord-Brabant zoude kunnen uitvallen.

Wij bewonderen de treffelijke burgerij van die zuidelijke steden, welke bij de eerste opkomst, den oproer hebben weten te dempen en de orde en rust hebben hersteld en bewaard.

De geest, welke in deze provincie heerscht, is zeer bevredigend. Misschien zoo zeer verkleefd aan den godsdienst hunner vaders en aan den Koning en zijn doorluchtig huis, als eene der belgische provincien, wil zij ook hare burgerregten zonder verkorting of verdraaijng genieten, en, van dit echt genot verzekerd, zullen de Noord-Brabanders als moedige burgers en getrouwe onderdanen hunnen godsdienst en burgerlijke regten ongeschonden helpen bewaren en hunnen Koning en dierbaar vaderland tegen iederen aanval helpen verdedigen!

Uw Loozer.

LETTERKUNDIGE AANKONDIGING.

VERKOOPING DER BIBLIOTHEEKEN
van wijlen den Hoog Edelgestrungen Heer. M. J. H. SASSEN, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Lid van het Kollegie van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en practiserend Advokaat, te 's Bosch; — en van wijlen den Hoog wet geboren Heer Jonkh. M. BOWIER, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, President bij de Ridderschap van Noord-Brabant, enz.; enz.; op Maandag den 27 September aanstaande en volgende dagen, door de Boekhandelaars H. PALIER en Zoon, te 's Hertogenbosch, waarvan de Catalogus verzonden en mede te bekomen is bij de Boekhandelaars PORTIELJE, te Amsterdam, EMBIS, te Leyden en BREST VAN KEMPEN, te Brussel.

BEKENDMAKING.

M. VANDER HEYDEN, op den Hoogen Steenweg, te 's Bosch, verwittigt bij deze zijne geëerde begunstigers en het publiek, dat hij hem te bekomen zijn: extra beste LUKSCHE KAGCHEL-, HAARD-, SMEE- en WAAGKOLEN, tot de cijvelste prijzen. Belovende eene prompte levering.